

حیات برتر

معاد از منظر قرآن

علی صفایی حائری (عین. صاد)

www.ketab.ir

www.ketab.ir

صفایا حائری
حیات برتر (معاد از معاد)
م. انتشارات لیلة القدر
۲۱۶ ص.
فیبیا
معاد --- جنبه‌های قرآنی
BP ۷۴ / ص ۷۵ / ۱۳۹۰ م
۲۹۷ / ۱۵۹
۲۲۷۴۴۲
۹۷۸-۹۶۴-۷۸۰۳-۵۷-۱

سرشناسه:
عنوان و نام پدیدآور:
مشخصات نشر:
مشخصات ظاهری:
وضعیت فهرست‌نویسی:
موضوع:
رده بندی کنگره:
رده بندی دیویی:
شماره کتابشناسی ملی:
شابک:

حیات برتر؛ معاد از منظر قرآن

علی صفایا حائری (عین-صاد)

- چاپ نهم: ۱۴۰۳
- چاپ، مؤسسه بوستان کتاب
- شمارگان: ۱۰۰۰
- تلفن مرکز فروش: ۰۲۵-۳۷۷۱۲۳۲۸ / ۰۹۱۲۷۴۶۱۰۲۲
- همه حقوق این اثر متعلق به ناشر است

انتشارات لیلة القدر
۰۲۵-۳۷۷۱۲۳۲۸

انتشارات ذکرآ
۰۲۱-۸۶۰۴۵۷۸۰

فهرست

- پیش درآمد ۹
- مقدمه ۱۳
- معاد؛ ضرورت، در بیان معاد ۱۳
- ضرورت و جایگاه معاد ۱۹
- جبهه‌گیری‌ها در برابر معاد ۲۳
- راه‌های رسیدن به معاد ۲۶
- شناخت انسان ۲۶
- شناخت هستی ۳۱
- شناخت الله؛ حاکم هستی ۳۴
- شناخت ویژگی‌های حاکم ۳۷
۱. الله و حکمت او ۳۷
۲. الله و عدالت او ۳۹
۳. الله و احاطه او ۴۱
۴. الله و خلقت تکاملی او ۴۱

- شبهات فکری نفی معاد ۴۳
- خرافه بودن ۴۳
- نبود دلیل وبی فایدهگی ۴۳
- ترکیب مادی انسان ۴۶
- عوامل روحی- روانی نفی معاد ۵۳
- آزادی طلبی ۵۳
- نقد طلبی ۵۴
- نگاه طنز ۵۴
- فلسفه بافی ها و بهانه ها ۵۵
- خلاصه ۵۹

۱. شروع قیامت و مرحله نخست ۶۷
۲. مرحله محاسبه و طرح موازنه ۶۸
۳. مرحله نشر و جدایی ۶۹
۴. مرحله محاکمه ۷۰
- گفت وگوها ۷۱

روش طرح معاد و برخورد قرآن

- نمونه ها ۸۳
۱. سوره قیامت ۸۳
- مخاطب سوره ۸۳
- روش برخورد ۸۴
- طرح ضرورت معاد ۸۹

- ۹۵ _____ طرح یک سؤال
- ۱۰۰ _____ عوامل این سؤال و وسوسه
- ۱۰۱ _____ ۱. راحت طلبی و عیاشی
- ۱۰۸ _____ ۲. شتاب زدگی و نقد طلبی
- ۱۱۰ _____ بهشت نقد
- ۱۱۸ _____ تحلیل معاد جسمانی
- ۱۲۰ _____ معاد، ادامه دنیا
- ۱۲۳ _____ خلاصه
- ۱۲۷ _____ مروری بر سوره
- ۱۳۳ _____ ۲. سوره نازعات
- ۱۳۳ _____ شرح انسان در مجموعه هستی
- ۱۳۴ _____ مخاطب و روش پر خورد
- ۱۳۵ _____ هستی و نور
- ۱۳۷ _____ داستان فرعون مغرور
- ۱۴۲ _____ بررسی انسان در هستی
- ۱۴۵ _____ جهنم و ابعاد آن
- ۱۴۸ _____ تحلیل مسئله خلود
- ۱۵۰ _____ جلوه‌ها و ابعاد بهشت
- ۱۵۷ _____ مروری بر سوره
- ۱۶۳ _____ ۳. سوره صافات
- ۱۶۳ _____ تصویری از عظمت هستی و حقارت انسان
- ۱۶۹ _____ مروری بر سوره

۱۷۵ ..... ۲. سوره قارعه

۱۷۵ ..... تصویری از دگرگونی انسان وهستی

۱۸۰ ..... میزانها

۱۸۵ ..... مروری بر سوره

۱۹۱ ..... ۲. سوره تین

۱۹۱ ..... توجه به ترکیب خاص انسان

۱۹۷ ..... خلود و جاودانگی انسان

۲۰۳ ..... خلاصه

www.ketab.ir

پیش درآمد

از استاد این عبارت را بسیار شنیده و خوانده‌اید که: «دین، حتی اگر از توحید و غیب و معاد و جوارح باشد و هیچ حکم و برنامه‌ای دیگر نداشته باشد، همین توحید و معاد، برای نظام‌سازی و نظام‌مندی ذهن و قلب و عمل آدمی کافی است»^(۱).

«روشن‌تر بگویم: اگر ما در دین فقط توحید و معاد را در نظر بگیریم و هیچ یک از اصول و فروع دیگر را هم در نظر نگیریم، همین توحید و معاد در چهار حوزه تأثیر می‌گذارند و آنها را دگرگون و متحول می‌کنند: در انگیزه، در اهداف، در روابط و در برنامه‌ریزی»^(۲).

استاد، معاد را در کنار توحید مطرح کرده و آن را یکی از دو رکن اساسی دین دانسته که به تنهایی می‌توانند نظام‌ساز و نقش‌آفرین

۱. نامه‌های بلوغ، ص ۲۰۸.

۲. روزهای فاطمه، ص ۳۰.

باشند و مدیریت و برنامه‌ریزی هر فرد و جامعه‌ای را دگرگون کرده و بسازند؛ که با طرح معاد و اعتقاد به آن، نوع نگاه و برنامه‌ریزی و نوع روابط با انسان‌ها از اساس متحول می‌شود؛ چرا که انسان منکر معاد تنها برای هفتاد سالش برنامه می‌ریزد و با این نگاه محدود نظاره‌گر عالم و آدم می‌شود؛ «ذَلِكَ مَبْلَغُهُمْ مِنَ الْعِلْمِ»^(۱). این در حالی است که انسان عارف و عاشق معاد، برای بی‌نهایت تقدیر و برنامه‌ریزی دارد.

آن یکی با مرگ، خود را و عالم را تمام شده می‌داند و این یکی مرگ را تازه شروع و آغاز یک حیات برتر و بزرگ‌تری می‌شمارد و دنیا را برای خود سستی کوتاهی می‌بیند که باید از آن متولد شود و از پوسته محدود آن بیرون بیاید. آن یکی دنیا را مقصد می‌داند و این یکی منزل.

جایگاهی چنین مهم و ویژه استاد را بر آن داشته‌اند تا از معاد بگویند و از منظر قرآن نظاره‌گر معاد باشد و با این نگاه عمیق و عاشقانه بذر عشق و گرایش به حیات برتر را در دل‌ها بکارند و شاهد پرواز روح‌های بلندی به بهشت باشد که بدن‌هایشان در دنیا به کشت و داشت و برداشت مشغول است^(۲).

و خداوند سبحان نیز این توفیق را به ما داد تا بتوانیم پس از ده سال از پرواز روح بزرگ استاد، سخنرانی‌های رسای ایشان را در این

۱. «آن، آخرین حد و نهایت آگاهی‌شان است.»؛ نجم، ۳۰.

۲. نهج البلاغه صبحی صالح، خ ۱۹۲.

مسأله ضروری به رشته تحریر در آورده و برخی از دست‌نوشته‌های ایشان را جهت تکمیل بحث به آن اضافه نماییم. به امید آنکه دل‌های ما و شما نیز آماده چنین پروازی شود.

این نوشته در حقیقت نوعی «تفسیر موضوعی - ترتیبی» در حوزه قرآن است که در کنار تفسیر ترتیبی قرآن مطرح است.

از آنجا که استاد اعتقادی به تفسیر موضوعی مرسوم در حوزه قرآن ندارند؛ به این معنا که تفسیر موضوعی را یک کار علمی می‌دانند که فوایدش در جای خود محفوظ است، ولی آن را کاری قرآنی که در راستای اهداف قرآن که کتاب هدایت است نمی‌شمارند، به این جهت نوع کار ایشان با دیگران کاملاً متفاوت است؛ که دیگران در بحث تفسیر موضوعی مجموعه اطلاعات علمی و قرآنی را به خواننده منتقل می‌کنند و استاد در راستای هدایت قرآن به گونه‌ای دیگر با مخاطب این موضوع برخورد می‌کند، که به حق، دل خواننده را می‌لرزاند و شوق پرواز را در او ایجاد می‌کند. و همین نکته است که دیگران از «معاد در قرآن» می‌گویند و استاد از «معاد قرآن» و به شکل تفسیر موضوعی - ترتیبی کار را دنبال می‌کند.

استاد با طرح معاد قرآن همه نگاه‌های رایج از معاد را به نقد می‌کشد و تفاوت معاد قرآنی را در نگاه دیگران به شکلی تبیین می‌کند که به وضوح معلوم می‌شود که راستی ما تا چه اندازه با قرآن

بیگانه‌ایم!

استاد با طرح مسائل اساسی معاد در این مجموعه، به تبیین سه مسأله کلیدی در این حوزه می‌پردازد:

در مرحله اول، ضرورت معاد را به گونه‌ای اثبات می‌کند که هم منکرین معاد را به اقرار وامی‌دارد و هم بر ادعای کسانی که منکر اثبات عقلی معاد هستند، خط بطلان می‌کشد. و مهم‌تر اینکه از برهانی استفاده می‌کند که بسیار قاطع و در عین حال برای دیگران ناشناخته مانده است.

دوم، اینکه با تحلیل معاد جسمانی مشکل کسانی که معاد جسمانی را تعقلی می‌پذیرند نه تعقلی حل می‌کند.

و سوم، با تشریح حلال شدن ابدی اهل جهنم و حل این مسأله پیچیده، به همه شبهات و پرسش‌ها در این مورد جواب متقن داده و مسأله‌ای که این همه در ذهن‌ها استبعاد دارد را برطرف می‌سازد.

حیات برتر گوارای چنین وجودی باد که سال‌ها قبل از رحلتش روحش به بهشت پرواز کرده بود و مصداق روشنی از این کلام علی در عصر ما شده بود که؛ «قُلُوبُهُمْ فِي الْجَنَانِ وَ أَجْسَادُهُمْ فِي الْعَمَلِ»^(۱)؛ دل‌هایشان در بهشت و بدن‌هایشان در فعالیت و عمل است.

مقدمه

ما در رابطه با مسأله معاد، روشی را که قرآن برای طرح و بهره‌برداری از آن مطرح کرده، فراموش کرده‌ایم.

معاد در قرآن، نتیجه ادامه انسان و ایمان به آن هم، نتیجه ایمان به انسان است^(۱). آنچه در قرآن مطرح می‌شود بحث عشق به معاد است نه علم به معاد، که متأسفانه ما در بحث‌ها آن را به بحث بقاء روح و داستان تجسم اعمال و آن چنان حرف‌ها کشانده‌ایم!

این مباحث خوب است، ولی زاویه‌ای که قرآن از آن به معاد نگاه می‌کند، زاویه خیلی وسیع‌تری است؛ که «يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ»^(۲) و «يُؤْمِنُونَ

---

۱. ایمان سه مرحله دارد: ایمان به خود انسان، ایمان به ادامه انسان و ایمان به الله، که ایمان به خدا و ادامه انسان هم از ایمان به انسان سرچشمه می‌گیرد.

۲. بقره، ۳.

بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ»^(۱) است.

در این آیات، ایمان و عشق و گرایش به معاد مطرح است، که متأسفانه برای ما هیچ‌گاه این بحث به این‌گونه مطرح نبوده است. به طور کلی مسأله‌ای که به معاد در قرآن عمق می‌دهد همین است که می‌فرماید: «يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ»؛ همان‌طوری که به الله عاشقی، به استمرار خودت هم باید علاقه‌مند باشی.

این چنین عشقی است که در معاد قرآن مطرح می‌شود، در حالی که معادی که در کتاب‌های دیگر برای ما مطرح می‌کنند، نه این زمینه را دارد، نه این نوع دارد، نه این چنین عمقی را به ما نشان می‌دهد و نه این چنین احساس و روحی را به همراه خود دارد. پس وقتی که معاد قرآن به این کیفیت مطرح می‌شود، به طور کلی اشکال‌ها نیز کنار می‌رود.

بحث معاد قرآن را ذیل چند عنوان مطرح می‌کنیم:

اول، ضرورت معاد است. آیا ضرورتی دارد که آدم‌ها برانگیخته شوند؟

دوم، امکان معاد است. آیا ممکن است؟

سوم، وقت معاد است. چه وقت خواهد بود؟

چهارم، کیفیت معاد است. چگونه خواهد بود؟

پنجم، نقش معاد است.

ششم، مسأله خلود است.

هفتم، بحث عذاب و بهشت و جهنم است.

اینها مباحثی است که به طور کلی راجع به معاد مطرح است.

www.ketab.ir